



Miljø- og Fødevareministeriet

**Journalnummer 2020-14520**

## Høringssvar fra KL

### **Høringssvar til Udkast til bekendtgørelse om udtagning af kulstofrige lavbundsjord med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter)**

KL takker for høringen af denne bekendtgørelse, som har stor betydning for natur- og klimaindsatsen i det åbne land. Både naturen og klimaet har brug for hurtig indsats, og kommunerne vil rigtig gerne tage ansvar for ambitiøse indsatser, som bidrager til at nå de fælles natur- og klimamål hurtigst muligt.

Udtagning af lavbundsjord har potentialet til for alvor at fremme natur- og klimaindsatsen i det åbne land, især hvis redskabet indgår i en helhedsplanlægning og et klogt "landskabspuslespil" og også kan fremme en multifunktionel jordreform. Derfor har vi med glæde noteret os, at Regeringen med Finanslov for 2020 har afsat i alt 2 mia. kr. frem mod 2030 til udtagning af lavbundsarealer. De afsatte midler har afgørende betydning for flere kommunale kerneområder i det åbne land: Natur, vandmiljø, CO<sub>2</sub>-binding, vedvarende energi og klimatilpasning – men også landbrug, landdistriktsudvikling og rekreative muligheder.

Hvis det potentiale skal høstes, vurderer KL dog, at ordningen bør justeres i forhold til det fremlagte. KL fremlægger i dette høringssvar vores forslag til en justering af udtagningsordningen, som sikrer størst natur- og klimaeffekt i Danmark hurtigst muligt samt synergi til de igangværende indsatser i det åbne land. Forslaget er kort sagt at give kommunerne de samme redskaber i ordningen som Naturstyrelsen, så vi for alvor får turbo på den grønne omstilling og drager nytte af kommunernes tværgående myndighedsansvar.

Hvis kommunerne får de samme redskaber som Naturstyrelsen, vil de især kunne bidrage med naturgenopretning på de udtagne arealer. Dels har kommunerne allerede det samlede ansvar for planlægning, myndighedsafgørelser og projekter for natur i det åbne land. Dels har kommunerne en betydelig ide-portefølje af potentielle naturgenopretningsprojekter ud over hele landet.

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 1 af 7

I det følgende har KL først en række generelle bemærkninger til den foreslåede ordning, og derefter specifikke teksthæne bemærkninger.

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 2 af 7

## Generelle bemærkninger

- Af høringsbrevet og bekendtgørelsen fremgår det, at midlerne tænkes delt mellem Naturstyrelsen (størstedelen af midlerne) og Miljøstyrelsen:
- Naturstyrelsen kan anvende virkemidlerne til køb af projektjord, køb af erstatningsjord, salg af disse, jordfordeling og lodsejerkompensation. Naturstyrelsen forvalter selv midlerne og projekterne samt prisdannelsen på jordkøb
  - Miljøstyrelsen kan udelukkende anvende midlerne til lodsejerkompensation – efter ansøgning fra lodsejere, fonde og kommuner. Miljøstyrelsen forvalter kompensationen efter prædefinerede satser i bekendtgørelsen.

### *Et unødigt benspænd – også for lavbundsindsatsen*

I vores optik handler det ikke kun om at adressere det påtrængende behov for en fremadrettet helhedsplanlægning, men også om at sikre den bedste synergi til store, igangværende vand- og naturindsatser i det åbne land, som også er politisk prioriteret, fx vådområdeindsatsen. Denne indsats til ca. 1,5 mia. kr. er politisk aftalt mellem staten og KL og er central i reduktionen af kvælstofbelastningen i statens implementering af EU's vandrammedirektiv. Vi er bekymrede for, at udtagningsordningen i dens nuværende udformning frem for at sikre synergi til vådområdeindsatsen lige frem vil spænde ben for den. Det kan dog undgås med det forslag til justering, som vi lægger frem i dette hørings svar.

Ifølge bekendtgørelsesudkastet tildeles Naturstyrelsen virkemidlerne "køb af projektjord, køb af erstatningsjord, salg af disse og jordfordeling" uden en ansøgningsproces. Til de samme projekter får kommunerne kun mulighed for at anvende virkemidlet "lodsejerkompensation" - efter en ansøgningsproces hos Miljøstyrelsen og i øvrigt med prædefinerede statslige kompensations satser. Desuden tildeles Naturstyrelsen en proaktiv over- og tværkommunal rolle via en "landsdækkende screening".

Virkemidlerne "køb af projektjord, køb af erstatningsjord, salg af disse og jordfordeling" er helt afgørende, når der skal forhandles med lodsejere i et typisk lavbundsområde, hvor der ofte er mange ejere. Et sådant område kan fx bestå af 44 hektar ejet af 9 forskellige lodsejere. Disse lodsejere har vidt forskellige behov – men ofte vil hovedparten foretrække erstatningsjord, jordfordeling eller jordsalg pga. hensyn til økonomi eller arealkrav. Selv om hovedparten skulle foretrække lodsejerkompensation, vil det ikke være muligt at udtage deres jord mhp. at genoprette deres naturlige temporære oversvømmelse – da de øvrige lodsejeres naboarealer vil blive oversvømmet.

Den kompensationsordning, som Miljøstyrelsen skal administrere, risikerer derfor at få meget begrænset anvendelse. Den vil alene kunne anvendes til arealer med få ejere, der alle ønsker lodsejerkompensation – fx godser eller fonde. Ud fra en jordbrugsfaglig og økonomisk betragtning virker setup'et ikke hensigtsmæssigt. Ordningen risikerer

efter få år at have et relativt lille afløb for derfor at blive lukket - i lighed med den lignende ordning, der for år tilbage var i ministeriet til "private vådområder" netop udelukkende med virkemidlet lodsejerkompensation. Dette indgår i baggrunden for vores forslag til at justere udtagningsordningen.

### *Kommunernes rolle i det åbne land*

Ved udtagning af lavbundsarealer vil der ske væsentlige ændringer i den eksisterende arealanvendelse på meget store arealer frem til 2030. Derfor er der behov for helhedsorienteret kommuneplanlægning – og ofte mange kommunale myndighedsgodkendelser. Kommunerne har derudover omfattende planer, tiltag og drift i relation til lavbundsarealerne. Dels tværsektorielt, dels ift. kommunernes lovhjemlede vand- og naturindsatser - herunder implementering af EU's vand- og naturdirektiver, vandløbsregulativer etc.

En stor del af lavbundsarealerne er fx Natura 2000-områder, hvor kommunerne har ansvaret for den lovhjemlede projektindsats. Arealerne er også i meget stor grad en del af Grønt Danmarkskort, hvor kommunerne også er ressortmyndighed. Desuden erfarer kommunerne via deres myndighedsbehandling og lodsejerdialog, at der er en markant efterspørgsel efter at anvende landbundsarealerne multifunktionelt. Det gælder fx ift. de boomende solcelleanlæg, klimasikring af naboarealer og den storstilede og politisk prioriterede kommunale vådområdeindsats. Her har kommunerne succesfuldt etableret mange og meget store vådområder siden 2010. I forrige periode for ca. 1 mia. kr. – i nuværende periode for ca. 1,5 mia. kr.

Denne indsats vil ikke kunne nå i mål, når lodsejerne erfarer, at de på de samme arealer kan få langt flere ønsker opfyldt smidigt og enkelt - ved i stedet at vente på at deltage i Naturstyrelsens lavbundsprojekter. Det er for de fleste lodsejere langt mere attraktivt at kunne få mulighed for køb og salg af jord, erstattingsjord og jordfordeling – end at deltage i et vådområdeprojekt, der pga. dets EU-finansiering er meget komplekst og langvarigt. Det handler ikke om, at Naturstyrelsen skal have færre redskaber, men om at sikre størst mulig natur- og klimaindsats og synergi til eksisterende indsatser, hvilket kan opnås ved at give kommunerne de samme redskaber, som tiltænkes Naturstyrelsen. Både samfundsøkonomisk og af hensyn til natur og klima er der fordele i at fremme muligheden for at nå i mål med både vådområdeindsatsen og udtagning af lavbundslande.

KL anerkender behovet for en hurtig indsats for at udtage lavbundsarealer. Både for at sikre hurtigt "afløb" for midlerne i de næste ti år - og for at gavne naturen og nå 2030-målene for CO2-reduktion. Men det bør ske klogt, omkostningseffektivt og med synergi til øvrige indsatser og tilgrænsende arealer.

### *Giv fonde, lodsejere og kommuner mulighed for at bidrage mere*

KL foreslår konkret, at den af staten fremlagte ordning justeres, så kommunerne for det første forpligtes til at foretage en landsdækkende screening – fx i regi af de med staten aftalte og velfungerende tværkommunale vandoplandsstyregrupper. Denne styringsmodel har i

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 3 af 7

over 10 år succesfuldt koordineret vådområdesatsen på de selv samme lavbundsarealer. Desuden foreslår vi som det andet, at kommunerne får de samme virkemidler til rådighed som Naturstyrelsen – og som KL og lodsejere i et årti har efterspurgt til projekter netop på lavbundsarealerne. Formålet er at fremme natur- og klimaindsatsen ved at bygge på kommunernes mulighed for helhedsplanlægning og sikre, at flerårige hidtidige indsatser ikke er spildt, men tværtimod kan sættes ind i en større sammenhæng.

Flere kommuner har allerede mange og store projekter på vej, såfremt dette bliver muligt. Det viser en landsdækkende screening, som KL har foretaget. Det seneste årtis tætte dialog mellem kommuner og lodsejere gør, at kommunerne ved, hvor der er muligheder for at gennemføre projekter.

Kommunerne kan sikre en stærk fremdrift på indsatsen på to forskellige måder:

- Ved at kommuner, fonde og lodsejere (såfremt sidstnævnte ønsker det) som minimum tildeles de samme virkemidler som Naturstyrelsen, dvs. ”køb af projektjord, køb af erstatningsjord, salg af disse og jordfordeling”
- Ved at kommuner kan overdrage rollen som projektleder til en anden part efter aftale. Det kan fx være Naturstyrelsen, Den Danske Naturfond eller lignende aktører.

En sådan justering af ordningen vil sikre både en fokuseret indsats for udtagning af lavbundslande – og en helhedsorienteret og multifunktionel indsats, som bedst kan bidrage til opnåelse af regeringens natur- og klimamålsætninger. Justeringen vil også sikre, at flest mulige aktører kan bidrage til indsatsen. Netop dette har ifølge ministeriet været et helt afgørende hensyn i bekendtgørelsesudkastet.

Endelig vil justeringen sikre, at det er de økonomisk mest effektive projekter, der etableres. Der har i høringsfasen været stillet spørgsmål ved, om ministeriet har regnet med en for høj pris pr. købt hektar lavbundsland. Dette kan selvsagt afklares ved at sammenligne købspriserne med de priser, som naturfonde køber tilsvarende jord til. Men det kan også håndteres ved, at kommuner og fonde får de samme virkemidler som Naturstyrelsen. Dermed opstår der ikke risiko for potentielle antagelser om statsligt monopol på jordfordeling, prisdannelse etc. Prisdannelsen er helt afgørende, da centrale statslige aktører tilsyneladende stiler imod at udtage op til 50.000 hektar – der tænkes finansieret af skatteyderne.

## Specifikke bemærkninger

Med afsæt i ovenstående generelle bemærkninger har KL også følgende specifikke bemærkninger.

Der anvendes følgende systematik. Først gengives den nuværende høringstekst, dernæst KL's forslag til forbedring af bestemmelsen. Ny tekst er angivet i kursiv.

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 4 af 7

## Høringstekst § 3

**§ 3.** Miljøstyrelsen kan efter reglerne i denne bekendtgørelse give tilsagn om tilskud og tilsagn om udbetaling af tilskud til klima-lavbundsprojekter til kommuner, til lodsejere til projekter på egne arealer, og til fonde. Tilskuddet omfatter lodsejerkompensation.

KL foreslår, at virkemidlerne for de to offentlige aktører bliver ens:

**§ 3.** Miljøstyrelsen kan efter reglerne i denne bekendtgørelse give tilsagn om tilskud og tilsagn om udbetaling af tilskud til klima-lavbundsprojekter til kommuner, til lodsejere til projekter på egne arealer, og til fonde. Tilskuddet omfatter lodsejerkompensation og *udgifter efter stk. 2.*

*Stk. 2. Kommunale projekters gennemførelse kan ske ved køb af projektjord, køb af erstatningsjord, salg af disse og jordfordeling.*

## Høringstekst § 4

**§ 4.** Naturstyrelsen kan gennemføre klima-lavbundsprojekter inden for rammerne af den afsatte bevilling og formålsbestemmelsen i § 2.

KL foreslår, at det sikres, at de mange projekter, der igangsættes i det åbne land, bliver koordineret med de tværkommunale vandoplandsstyregrupper (VOS), og med den konkrete kommune, da kun disse instanser er bekendte med aktuelle planer og aftaler for arealerne:

**§ 4.** Naturstyrelsen kan, *efter forhånds aftale med VOS og den kommune, hvor projektet er hjemmehørende*, gennemføre klima-lavbundsprojekter inden for rammerne af den afsatte bevilling og formålsbestemmelsen i § 2.

## Høringstekst § 18

**§ 18.** Tilskudssatserne til lodsejerkompensation for værditab er følgende:

- 1) Jord i omdrift med højeværdiafgrøder: 86.000 kr. pr. hektar.
- 2) Jord i omdrift uden højeværdiafgrøder: 56.000 kr. pr. hektar.
- 3) Permanent græs: 31.000 kr. pr. hektar.
- 4) Naturarealer: 4.500 kr. pr. hektar.

KL har en række kommentarer til dette. De to kategorier højeværdiafgrøder og lavværdiafgrøder er ikke nødvendigvis entydige begreber. Der bør være en nærmere beskrivelse eller henvisning, der definerer hvilke afgrøder, der hører til de 2 kategorier.

Opfattes højeværdiafgrøder som kartofler og grøntsager, mens lavværdiafgrøder opfattes som fx korn, kan det medføre et problem, da landmænd opfatter jorde med høj bonitet og gode kornudbytter som jorde til en værdi i niveau à 180.000 kr. pr ha.

Uanset udlægningen vurderes satserne for nogle omdriftsjorde at være væsentligt for lave – ift. markedssituationen - ikke mindst med tanke på at et delformål med udtagningen må være at skabe natur og biodiversitet på arealerne. Fx kan man ikke forvente udtagning af pumpelagsarealer med den kompensation – og de hører selvsagt til de aller mest oplagte arealer at udtage af landbrugsdrift.

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 5 af 7

Tilsvarende skal det tages i betragtning, at der i hele landet er gennemført en lang række projekter gennem de senere år, hvorved 'de laveste frugter er høstet'. For at gennemføre yderligere projekter i oplandet er det således erfaringen, at der i højere grad er behov for at inddrage arealer af højere bonitet, og dermed til en højere pris.

Der efterspørges desuden en tydelig og endelig afklaring af, om lodsejerne kan opretholde den almindelige EU-arealstøtte på de udtagne arealer, på tilsvarende vis som i vådområdeprojekter, hvor det er muligt at fortsætte EU-støtte, hvis der hidtil har været lovlig støtte. Såfremt denne støtte ikke kan opretholdes, er kompensationstakster for lave til, at der kan forventes lodsejertilslutning til mange velegnede klimalavbundsprojekter.

Eller sagt på en anden måde: For mange lodsejere er "bytteforholdet" for udtagning af lavbundsarealer sådan, at de foretrækker fortsat omdriftsjord fx ved erstatningsjord – i stedet for kompensation. Denne markedssituation betyder, at der enten ikke kommer tilstrækkeligt afløb på kompensationsordningen - eller at virkemidlet kompensation ved en senere satsjustering bliver unødigt dyrt for skatteborgerne. Udfordringen med de lave satser sættes i særligt relief, såfremt det ikke er muligt for kommunerne at benytte køb, salg og jordfordeling som en del af ordningen for klimalavbundsprojekter.

### Høringstekst § 19

§ 19. Tilsagnshaver skal opfylde følgende forpligtelser:

- 3) Sikre opnåelse af nødvendige myndighedstilladelser, senest inden datoen for anmodning om udbetaling.

KL foreslår, at det gøres tydeligt, at alle projekter afstemmes med VOS og relevante kommune inden den første lodsejerkontakt, se §4, og at alle myndighedstilladelser er indhentet, inden realiseringen påbegyndes. Det sikrer tilsvarende, at tilladelserne er på plads, når der anmodes om udbetaling.

§ 19. Tilsagnshaver skal opfylde følgende forpligtelser:

- 3) *Sikre opnåelse af nødvendige koordinering med VOS og kommune, inden forprojektet ansøges, og indhente alle myndighedstilladelser, senest ved ansøgning om realisering.*

### Høringstekst § 23

§ 23. Udbetaling af tilskud sker på baggrund af en opgørelse over betalte og dokumenterede tilskudsberettigede udgifter.

Stk. 3. Anmodning om udbetaling skal være modtaget i Miljøstyrelsen senest 3 måneder efter den dato, hvor projektet senest skal være afsluttet.

Stk. 4. Alle tilskudsberettigede udgifter skal være afholdt og betalt af tilsagnshaver på tidspunktet for udbetalingsanmodningen indsendes.

Stk. 5. Inden udbetaling kan ske, skal Miljøstyrelsen have godkendt slutrapporten for projektet.

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 6 af 7



KL foreslår, at der nu gøres op med det forhold, at staten låner penge i kommunernes kassebeholdning. Over de kommende 3 år skal kommunerne ifølge bekendtgørelsen lægge penge ud for staten i størrelsesordenen 250 mio. kr. Erfaringer viser, at lignende projekter kan løbe over 4-6 år, og i den tid skal borgernes kommuneskat være bundet i statens lavbundsprojekter. Kommunerne har i forvejen store millionsummer bundet i de EU-finansierede opgaver, vandløbsrestaurering, udtag af lavbund og etablering af vådområder. Det er risikovillig kapital, som belaster kommunernes likviditet og medregnes i kommunernes investeringsramme. Det bør ikke gælde denne ordning, som netop finansieres over finansloven.

**§ 23.** Udbetaling af tilskud sker på baggrund af en opgørelse over betalte og dokumenterede tilskudsberettigede udgifter.

*Stk. 4. Alle dokumenterede udgifter kan afregnes som aconto betalinger hvert ½ år.*

*a: Ved projektafslutning skal alle projektudgifter være afholdt og betalt af tilsagnshaver på tidspunktet hvor endelig udbetalingsanmodningen indsendes.*

KL foreslår, i forlængelse af stk. 3, at der også for Miljøstyrelsens behandlingstid gives en tidsfrist.

*Stk. 5. Inden udbetaling kan ske, skal Miljøstyrelsen, indenfor 3 måneder, have godkendt slutrapporten for projektet. I modsat fald udbetales beløbet aconto.*

#### **Ønske om dialog**

KL ser frem til den videre dialog vedr. udmøntningen af bekendtgørelsen, og en dialog om de økonomiske konsekvenser af lovforslaget. Der tages forbehold for efterfølgende politisk behandling af høringsvaret.

Med venlig hilsen

Lars Kaalund, chefkonsulent KL

Dato: 8. oktober 2020

Sags ID: SAG-2020-04481  
Dok. ID: 2990213

E-mail: LAKA@kl.dk  
Direkte: 3370 3753

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 7 af 7